

ระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรม กรณีศึกษา : เหตุกราดยิง ในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา

Security Management System on Crime : A Case Study of Active Shooting
at Terminal 21 Korat Shopping Mall, Nakhon Ratchasima

จุฑาทิพย์ ศรีพิทักษ์¹ และดิฐภัทร บวรชัย²

Chuthathip Sripitak and Dithapart Borwornchai

Received: June 26, 2023

Revised: July 20, 2023

Accepted: August 03, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรม และ 2) นำเสนอระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิง ในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นตัวแทนของหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในพื้นที่และมีหน้าที่ในการดูแลและจัดการด้านความปลอดภัย รวมทั้งสิ้น 19 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการจัดการความปลอดภัยที่เกิดขึ้น คือ หน่วยงานความมั่นคง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีแผนการ กระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจนในการระงับและจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากการกราดยิงในพื้นที่สาธารณะที่มีประชาชนจำนวนมาก รวมถึงเจ้าหน้าที่ไม่ทราบบทบาทในการดำเนินการของตนเอง ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าระงับเหตุได้อย่างถูกต้อง และ 2) ระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิง ในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 ประกอบด้วย 2.1) ปัจจัยนำเข้า เป็นการจัดทำแผนเผชิญเหตุ โดยการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ บทบาทของแต่ละภาคส่วน รวมถึงการซักซ้อมแผน 2.2) กระบวนการ คือ การ

¹⁻² โรงเรียนนายร้อยตำรวจ; Royal Police Cadet Academy

Corresponding author, e-mail: chuthathip3996@gmail.com

ดำเนินการงานการเผชิญเหตุ ต้องมีการประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พิจารณาสภาพแวดล้อม วิเคราะห์บริบทต่างๆ เพื่อวางแผนเข้าช่วยเหลือประชาชน และการจัดการกับผู้กระทำความผิดตามความเหมาะสม 2.3) ปัจจัยส่งออก เป็นการดำเนินงานหลังเกิดเหตุ จำเป็นที่จะต้องมีการประเมินความเสียหายและเยียวยาผู้เสียหาย รวมถึงการดำเนินการด้านกฎหมายกับผู้กระทำความผิด (กรณีที่ไม่ถูกวิสามัญ) ทั้งนี้เหตุที่เกิดขึ้นจำเป็นที่จะต้องถอดบทเรียนจากการจัดการด้านความปลอดภัย เพื่อระบุปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานอันเป็นข้อมูลป้อนกลับที่จะนำไปสู่การปรับปรุง แผนเผชิญเหตุ เพื่อยกระดับมาตรการการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ และทำให้ระบบการจัดการด้านความปลอดภัยของอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงสามารถดำเนินการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ระบบการจัดการความปลอดภัย, เหตุกราดยิง, ศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21, อาชญากรรม

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the problems of security management on crime; and 2) to present a security management system on crime from active shooting incidents at Terminal 21 Korat Shopping Mall, Nakhon Ratchasima. It was a qualitative research by interviewing key informants representing agencies that played important roles in the area and were responsible for overseeing and managing security, a total of 19 people, using semi-structured interviews. The results of the research found that 1) the problems of security management that arose was the security agencies and the relevant agencies did not yet have plans, a clear process to stop and manage the crime of mass shootings in public areas. In addition, officials did not know their roles in the operation. As a result, they were unable to stop the incident properly; and 2) security management system on crime from shooting incidents in the Terminal 21 Shopping Mall consisted of 2.1) input factors aspect, it was the preparation of an incident response plan by setting guidelines for practice, the role of each sector, including rehearsing the plan, 2.2) process aspect, it was the operation of responding to an incident. There must be an assessment of the incident, considering the environment, analyzing various contexts to plan to help the people and dealing with offenders as appropriate, 2.3) output factors aspect, they were operations after the incident. It was necessary to assess the damage and provide

compensation to the victims, including legal action against offenders. (In the case of not being extrajudicial). In this case, it was necessary to draw lessons from security management to identify problems and obstacles in operations, which were feedback that will lead to improvements in response plans in order to raise security measures in the area and enable the security management system of shooting crimes to be effectively managed.

Keywords: Security Management System, Active Shooting Incident, Terminal 21 Shopping Mall, Crime

บทนำ

สถานการณ์การใช้ความรุนแรงที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรง พฤติกรรมการสังหารหมู่ของ คนร้าย ณ ศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา ในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2563 จุดเริ่มต้นจาก จำสับเอกนายหนึ่งใช้อาวุธปืนยิงผู้บัญชาการหน่วยของตนเอง โดยสาเหตุเบื้องต้น สันนิษฐานว่าคนร้ายก่อเหตุกราดยิงเนื่องจากมีความขัดแย้งจากค่านายหน้าซื้อขายที่ดิน ก่อนจะ ก่อเหตุขโมยรถยนต์หลบหนีและกราดยิงประชาชนบาดเจ็บและเสียชีวิตหลายราย และหลบหนีเข้าไป ในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช (สำนักข่าว The Standard, 2563) ก่อนเจ้าหน้าที่ตำรวจและ ทหารสนธิกำลังนาน 17 ชั่วโมง และวิสามัญฆาตกรรมจำสับเอกผู้ก่อเหตุ ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2563 เหตุการณ์ดังกล่าว สะท้อนถึงการใช้ความรุนแรงจากการใช้อาวุธปืนยิงประชาชนจนถึงขั้น บาดเจ็บ จำนวน 58 ราย และร้ายแรงไปกว่านั้น การใช้รุนแรงในสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประชาชนจนถึงขั้นเสียชีวิตมากถึง 30 ราย เช่นเดียวกับผลกระทบต่อสุขภาพจิต

ระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรม จึงเป็นระบบสำคัญในการป้องกัน อาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามจากเหตุกราดยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา ได้แสดงให้เห็นว่า การจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมในบริบท พื้นที่นั้นยังมีปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันทรัพย์สินและประชาชน ทั้งในพื้นที่ชุมชนตลอดจนศูนย์ การค้าที่มีระบบความปลอดภัย แต่ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอ เนื่องจากขาดการบูรณาการความ ร่วมมือทุกภาคส่วน ทั้งในส่วนของผู้บริหารที่รักษาความปลอดภัยในศูนย์การค้า เจ้าหน้าที่ตำรวจ ตลอดจนประชาชนในชุมชนที่ยังขาดความร่วมมือกัน ประกอบกับการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรม พบว่า ทฤษฎีหน้าต่างแตกเป็นหลักการ

ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเชิงรุก โดยการผสมผสานพลังชุมชนในการกำหนดการดำเนินงานป้องกันอาชญากรรม เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ (เจ้าหน้าที่ตำรวจ) และภาคประชาชน (Joshua, C. H. & Weisburd, D., 2008) เช่นเดียวกับทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม ที่เป็นองค์ความรู้พื้นฐานในการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุและองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรม 3 ด้าน ได้แก่ ผู้กระทำผิด (Offender) เหยื่อ (Victim) และสถานที่ (Place) ที่จะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ความสาเหตุตลอดจนแนวทางการป้องกันในแต่ละปัจจัย ประกอบกับทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม ที่มีมุมมองของการจัดการสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมที่ทำให้บุคคลหรือคนร้ายก่อเหตุอาชญากรรม โดยมีทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ที่เสนอโดยนักนิเวศวิทยาอาชญากรรมที่มีรากฐานจากแนวความคิด และจากผลการศึกษาวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ในกระบวนทัศน์ใหม่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไทยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการติดต่อประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนในชุมชน เพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม (Phuchana, 2015) ทั้งนี้จากเหตุการณ์ในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา ยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอ เนื่องจากไม่มีแผนการเผชิญเหตุ และไม่มีระบบแบบแผนในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมของเหตุการณ์ และยังขาดการบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน ทั้งในส่วนของผู้ที่รักษาความปลอดภัยในศูนย์การค้า เจ้าหน้าที่ตำรวจ ตลอดจนประชาชนในชุมชนที่ยังขาดความร่วมมือกัน ดังนั้นเพื่อในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการเหตุการณ์ และนำมามุมมองเชิงระบบมาพิจารณาเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการดำเนินงาน และนำไปสู่นำเสนอระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุการณ์ ในศูนย์ การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการด้านการป้องกันความปลอดภัย และเป็นองค์ความรู้ในการป้องกันภัยสำหรับประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุการณ์ในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อนำเสนอระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุการณ์ในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ เอกสารงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาด้านอาชญากรรม บริเวณพื้นที่ศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช และใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนของหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในพื้นที่เทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมาและมีหน้าที่ในการดูแลและจัดการด้านความปลอดภัย รวมทั้งสิ้น 19 คน โดยเป็นการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา 3 คน 2) เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดสถานีตำรวจภูธรเมืองนครราชสีมา 3 คน 3) เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 3 3 คน 4) เจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยอรินทราช 2 คน 5) หัวหน้างานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเมืองโคราช จังหวัดนครราชสีมา 1 คน 6) ผู้บริหารศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช 2 คน 7) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช 3 คน และ 8) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาชญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม 2 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสร้างข้อสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ (Interpretation) จากข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการให้สัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์ หลังจากเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยสร้างข้อสรุปเพื่อตอบปัญหาของการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาของการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1.1 สถานการณ์และบริบทของของอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา ถือว่าเป็นเหตุกราดยิงครั้งรุนแรงที่สุดครั้งหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งเหตุการณ์เริ่มต้นขึ้นเมื่อเวลาประมาณ 15.00 น. ของวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2563 โดยมี Active Shooter หรือผู้ก่อเหตุกราดยิง ได้เข้าไปขโมยอาวุธสงครามจากกองพันสรรพาวุธกระสุนที่ 22 ของกองบัญชาการช่วยรบที่ 2 ค่ายสุธรรมพิทักษ์ ตำบลไชยมงคล จังหวัดนครราชสีมา หลังจากนั้นจึงใช้อาวุธปืนสังหารผู้บังคับบัญชา และแม่ภรรยาของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสาเหตุการก่อเหตุนี้มีการคาดการณ์ว่ามาจากความขัดแย้งภายใน ซึ่งเหตุกราดยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21

โคราช จังหวัดนครราชสีมา นั้น Active Shooter มีสาเหตุในการลงมือก่อความรุนแรง คาดการณ์ว่า จากความรู้สึกที่โดนกดขี่ข่มเหงและไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา นำมาสู่เหตุการณ์ ดังกล่าวที่สร้างความสะเทือนขวัญให้กับประชาชนในพื้นที่และประชาชนทั่วประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ความรุนแรง ที่ Active Shooter ได้มีการถ่ายทอดสดตนเองผ่านทาง ช่องทาง Social Media เพื่อแสดงถึงพฤติกรรมที่มีความรุนแรงให้ผู้อื่นได้รับรู้ และจากเหตุการณ์ อุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญในข้างต้น เหตุการณ์นี้จึงได้ถูกยกให้เป็นเหตุการณ์ Active Shooter ที่ มีความรุนแรงและสะเทือนขวัญเหตุหนึ่งของประเทศไทย อันนำมาสู่การตั้งคำถามถึงระบบการ รักษาความปลอดภัยและการระงับเหตุของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสม หรือมีความ พร้อมในการดำเนินการหรือไม่

1.2 ปัจจัยนำเข้าอันเป็นสาเหตุของระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญา กรรมจากเหตุการณ์ในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา

ด้านบุคลากร พบว่า มีหน่วยงานและบุคลากรที่มีหน้าที่โดยตรงด้านภารกิจ บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงเชิงพื้นที่ คือ 1) กองบัญชาการทหารกองพลพัฒนาที่ 2 หรือค่าย สุธรรมพิทักษ์ 2) ตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา 3) สถานีตำรวจภูธรเมืองนครราชสีมา 4) กอง บังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 3 และ 5) เทศบาลนครราชสีมา โดยกองบัญชาการทหาร กองพลพัฒนาที่ 2 หรือค่ายสุธรรมพิทักษ์ ตำบลไชยมงคล จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่แรกที่ Active Shooter ก่อเหตุ ฉะนั้นกองบัญชาการทหารกองพลพัฒนาที่ 2 จึงเป็นหน่วยงานงานแรก ที่ จะต้องเข้าระงับเหตุ เพื่อไม่ให้ Active Shooter ไปก่อเหตุยังพื้นที่อื่น ๆ ได้ แต่เหตุการณ์ดังกล่าว เป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีผู้ที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า อีกทั้งทางกองบัญชาการทหารกองพลพัฒนาที่ 2 ไม่ เคยเผชิญหน้ากับเหตุการณ์เหล่านี้ภายในพื้นที่มาก่อน ทำให้ไม่สามารถที่จะระงับเหตุได้ Active Shooter ได้เดินทางไปยังวัดแห่งหนึ่งในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช ซึ่งเป็นพื้นที่ความรับผิดชอบของตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา สถานีตำรวจภูธรเมือง นครราชสีมา และกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 3 ซึ่งมีหน้าที่และภารกิจในการ ดูแลความเรียบร้อยของคนในพื้นที่ หลังจากนั้น Active Shooter ได้เดินทางไปยังพื้นที่เป้าหมาย คือ ศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช ซึ่งต่อมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้พยายามเข้าควบคุม สถานการณ์โดยมีการประกาศปิดพื้นที่ศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 ในระยะรัศมี 2 กิโลเมตร ห้ามเข้า ใกล้พื้นที่ ห้ามประชาชนออกจากบ้าน ให้อยู่ในที่พักอาศัยไม่ให้บุคคลภายนอกเข้า-ออกเคหสถาน เนื่องจากมีความเสี่ยงที่ Active Shooter จะมีการจับชาวบ้านเป็นตัวประกัน เมื่อเหตุการณ์เริ่มเข้าสู่ภาวะตึงเครียด เป็นเหตุกราดยิงประชาชนทั่วไป และใช้ประชาชนภายในศูนย์การค้าเทอร์มินอล

21 โคราช เป็นตัวประกัน ทางกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 3 และตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับจังหวัดนครราชสีมาได้มีการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ ในพื้นที่หน้าศูนย์การค้า และประสานหน่วยงานในพื้นที่เทศบาลนครราชสีมา ในการขอรถดับเพลิงและอุปกรณ์ดับเพลิงเพื่อใช้ในการป้องกัน กำบัง และระงับเหตุ และได้มีการระดมกำลังพลทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินการ เพื่อเตรียมดำเนินการตามคำสั่งของผู้บัญชาการเหตุการณ์ และให้การดำเนินการเป็นไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามเมื่อเหตุการณ์ได้เกิดขึ้นในระยะเวลาหนึ่ง และยังไม่สามารถนำประชาชนออกจากพื้นที่ที่ห้ำงได้ ต่อมารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมและผู้บัญชาการทหารบกได้เข้าร่วมติดตามและควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่ โดยชุดปฏิบัติการของทหารและตำรวจได้เริ่มปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนที่ยังคงติดค้างภายในอาคารออกมาแล้วจำนวนมาก ซึ่งเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายกำลังร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เพื่อควบคุมสถานการณ์ให้ได้โดยเร็ว โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของประชาชนทุกคน และในเวลา 09.00 น. ของวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2563 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการวิสามัญ “Active Shooter หรือจ่าคลังยิงกราดโคราช” ในการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการพื้นที่และการระงับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พบปัญหา คือ 1) กองบัญชาการทหารกองพลพัฒนาที่ 2 จึงเป็นหน่วยงานแรกที่จะต้องเข้าระงับเหตุ ไม่สามารถจัดการกับผู้ก่อเหตุได้จนทำให้ผู้ก่อเหตุเดินทางไปยังพื้นที่อื่น (ศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21) 2) ในช่วงแรก แต่ละหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยไม่มีศูนย์กลางเพื่อประสานงานทำให้ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ จนเกิดการจัดตั้งศูนย์ประสานงานที่นำมาสู่การสร้างระบบแบบแผนการเผชิญเหตุ และสามารถกำหนดบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการเข้าช่วยเหลือและระงับเหตุได้ 3) ในภาพรวม ทั้งในระดับหน่วยงาน ศูนย์การค้า และภาคประชาชน ไม่มีประสบการณ์ และไม่มีแผนเผชิญเหตุในลักษณะนี้ จึงทำให้ไม่สามารถรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านกฎหมาย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักและการศึกษาเอกสาร พบว่า การเกิดขึ้นของ Active Shooter หรือการกราดยิง มีที่มาที่ไปและความแตกต่างจากการทำสงคราม ซึ่ง Active Shooter ไม่ใช่การก่อการร้ายทุกกรณี เพราะการก่อการร้ายมีความเฉพาะเจาะจงมากกว่า แต่ Active Shooter ที่มีสาเหตุในการเกิดที่หลากหลายมากกว่า ทั้งนี้เมื่อพิจารณากฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงในพื้นที่สาธารณะของประเทศไทย ยังไม่ปรากฏกฎหมายที่อธิบายลักษณะของการก่ออาชญากรรมประเภทนี้ ทั้งนี้ในการพิจารณาข้อกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องนั้น สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ซึ่งประมวลกฎหมายอาญานั้นเกี่ยวข้องกับการพกอาวุธปืนในพื้นที่สาธารณะ ผู้กระทำความผิดจะเข้าข่ายรับโทษตาม พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 8 ทวิ “ห้ามมิให้ผู้ใดพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับใบอนุญาต ผู้ใดฝ่าฝืนจะมีความผิดตามกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ในขณะที่ยังมีข้อกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีของการกราดยิงดังกล่าวที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ รวมทั้งมีทรัพย์สินเสียหายเป็นจำนวนมาก หากผู้เสียหายและครอบครัวผู้เสียชีวิตจะเรียกร้องความรับผิดชอบในความเสียหายจากเหตุการณ์กราดยิงจากกองทัพบกและหน่วยงานทหารที่เกี่ยวข้อง ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 5 ที่จะฟ้องร้องกองทัพบกให้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายได้ และตามมาตรา 8 กำหนดว่าหากหน่วยงานของรัฐ คือกองทัพบกต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายและครอบครัวของผู้เสียชีวิต อันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดของผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ทหารที่เกี่ยวข้องจากเหตุการณ์กราดยิงแล้ว กองทัพบกมีสิทธิเรียกให้ผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ทหารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดจากการที่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังที่ถูกต้องเหมาะสมและเพียงพอ ในการเฝ้าระวังรักษาลังอาวุธ ให้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้แก่กองทัพบกได้ ถ้าพบว่าผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ทหารที่เกี่ยวข้องนั้นจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง อย่างไรก็ตามแม้ว่ากฎหมายที่ใช้กับผู้กระทำความผิดจะมีเพียงผู้กระทำความผิด รับโทษตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 และรับโทษตามฐานความผิด เช่น ฐานฆ่าผู้อื่น และพยายามฆ่าผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่โทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต แต่ในการป้องกันมิให้เกิดเหตุในอนาคตนั้น ควรมุ่งไปที่การลดมูลเหตุจูงใจและโอกาสในการกระทำความผิด ซึ่งการระบุโทษให้มีความรุนแรงไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ เพราะบุคคลผู้ทำผิดร้ายแรงมักไม่ซ้ำน้าหนกว่าจะกระทำความผิดหรือไม่ (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563) ดังนั้นในการจัดการจึงควรมุ่งไปที่การป้องกันมิให้เกิดเหตุในอนาคต และเป็นการป้องกันมิให้เกิดความสูญเสียมากเมื่อเกิดเหตุ

ด้านกระบวนการ ในประเด็นด้านกระบวนการของระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุการณ์กราดยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่าประเทศไทยยังไม่มีขั้นตอนหรือกระบวนการที่ชัดเจนในการเข้าระงับเหตุการณ์อาชญากรรมจากเหตุการณ์กราดยิงในพื้นที่สาธารณะที่มีประชาชนจำนวนมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ทราบบทบาทในการดำเนินการของตนเอง และทำให้ไม่สามารถเข้าระงับเหตุได้อย่างถูกต้อง แม้ว่าจะมีการระงับเหตุที่เกิดขึ้นในทันทีที่พบเห็น ทั้งนี้อาจจะเป็นการกระทำที่เสี่ยงต่ออันตรายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

ของเจ้าหน้าที่เข้าระงับเหตุและของประชาชนเอง อย่างไรก็ตาม หน่วยงานบังคับบัญชาของหน่วยงานด้านความมั่นคง และหน่วยงานที่ดูแลความปลอดภัยของประชาชน ควรที่จะมีการจัดทำขั้นตอน หรือกระบวนการในการเข้าระงับเหตุในทุกรูปแบบที่คาดว่าประชาชนจำนวนมากจะต้องเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ เช่นสถานการณ์การปล้นธนาคารที่มีประชาชนเป็นตัวประกันจำนวนมาก หรือสถานการณ์การลอบวางระเบิด รวมถึงอาชญากรรม การกราดยิงหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันต่าง ๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ทหาร สามารถที่จะเข้าใจบทบาทของตนเองได้ทันที และสามารถระงับเหตุในเบื้องต้นตามขั้นตอนที่ได้ฝึกอบรม หรือเรียนรู้จากขั้นตอนหรือกระบวนการที่จัดทำขึ้น

2. ระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

2.1 การจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 ประกอบด้วย

มาตรการด้านการบังคับใช้กฎหมาย ในประเด็นมาตรการด้านการบังคับใช้กฎหมาย ในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิง พบว่า ในปัจจุบันกฎหมาย หรือการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทยมีอำนาจในการบริหารจัดการและรักษาความปลอดภัย ในสังคมที่เหมาะสมและชัดเจน แต่ในเหตุการณ์อาชญากรรมด้านการกราดยิงที่เกิดขึ้น ยังไม่มีมาตรการด้านกฎหมายที่ครอบคลุมผู้ที่ดำเนินการป้องกันหากมีการวิสามัญผู้ต้องหา เช่น หากผู้ต้องหาออกจากพื้นที่ควบคุม สามารถที่จะวิสามัญผู้ต้องหาเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์บานปลายในอนาคตได้ แต่ทั้งนี้ยังไม่มีกฎหมายที่จะครอบคลุมในประเด็นเหล่านี้ ทำให้ผู้บังคับใช้กฎหมายทั้งตำรวจหรือทหารจึงไม่กล้าที่จะดำเนินการยับยั้งเหตุการณ์ดังกล่าว กล่าวได้ว่ากฎหมายบางฉบับหรือบางมาตราอาจจะทำให้ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความหวาดกลัวที่จะปะทะกับผู้ต้องหา อย่างไรก็ตามกล่าวได้ว่าข้อกฎหมายก็ยังเป็นอุปสรรคต่อผู้ปฏิบัติงาน ในการระงับเหตุ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นและคาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้น และหากเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทยมาก่อนและเกิดการระงับเหตุที่เกินกว่าเหตุนั้น เจ้าหน้าที่ที่เข้าระงับเหตุอาจจะมี ความผิดฐานระงับเหตุเกินกว่าเหตุก็เป็นได้ ฉะนั้นข้อกฎหมายควรที่จะมีความชัดเจนเกี่ยวกับ ประเด็นเหตุการณ์ที่อาจจะก่อให้เกิดความรุนแรงได้ในอนาคตเพื่อป้องกันความผิดของเจ้าหน้าที่ที่เข้าระงับเหตุเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์บานปลายหรือเกินกว่าที่คาดการณ์เอาไว้

มาตรการทางสภาพแวดล้อม ในประเด็นมาตรการทางสภาพแวดล้อม ในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิง พบว่า สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท

ประเภทแรก คือ ด้านกายภาพ หากเกิดเหตุในพื้นที่ใดจะต้องมีการนำแผนที่โครงสร้างของตึกหรืออาคารทางกายภาพของอาคารนั้น ๆ มาใช้ในการระงับเหตุ ซึ่งอาคารของศูนย์การค้า คอนข้างมีความซับซ้อน เมื่อได้มีการศึกษากายภาพแล้ว เช่น จากการตรวจสอบกล้องวงจรปิดภายในอาคารพบว่า อาคารมีความสลับซับซ้อน แม้ว่าจะมีกล้องวงจรปิดติดอยู่ทั่วทั้งอาคาร แต่เนื่องจากที่เกิดเหตุมีลักษณะเป็นห้างสรรพสินค้าทำให้มีสิ่งของและสิ่งกีดขวางในบางจุด กลายเป็นจุดอับที่ทำให้ผู้ต้องหาใช้เป็นพื้นที่ในการกบดานหรือซ่อนตัว โดยเฉพาะในพื้นที่ชั้นใต้ดิน การเข้าออกพื้นที่ห้างมีจำนวนไม่มากและมีจำกัด ทำให้การหลบหนีของประชาชนเป็นไปได้ยาก หรือการเข้าชาร์ตพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากผู้ต้องหาจะเห็นทุกการเข้าออกในพื้นที่ สำหรับมาตรการสภาพแวดล้อมอีกประเภทหนึ่งคือ การพิจารณาสภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิด จำเป็นจะต้องมีการวิเคราะห์บริบทต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิด เพื่อใช้ในการระงับเหตุ เช่น อาวุธปืนที่ใช้ เหตุจูงใจ ลักษณะนิสัย เพื่อที่จะใช้ในการวิเคราะห์เพื่อระงับเหตุ

มาตรการด้านชุมชน ในประเด็นมาตรการด้านชุมชน ในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิง พบว่า หากกล่าวถึงชุมชนโดยรอบเมื่อเกิดเหตุ ให้ความร่วมมือในการป้องกันเหตุ มีความเข้าใจว่าเหตุการณ์ในลักษณะนี้ควรที่จะอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ในการปิดกั้นพื้นที่ ให้ความร่วมมือในการไม่ออกจากพื้นที่เคหสถานของตน และรวมถึงมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการระงับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อที่เจ้าหน้าที่จะสามารถนำข่าวสารที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์และระงับเหตุได้ แต่ในบางข้อมูลที่ส่งต่อผ่านช่องทางของสื่อสังคมออนไลน์หรือ Social Media อาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดก็รับรู้ถึงข้อมูลดังกล่าวได้เช่นกัน ซึ่งอาจจะเกิดผลเสียต่อการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากผู้กระทำความผิดรับรู้ข้อมูลข่าวสารเช่นเดียวกันกับเจ้าหน้าที่จึงมีการป้องกันตัวและหลบหลีกในการจับกุม กล่าวได้ว่า มาตรการด้านชุมชนนี้อาจจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ชุมชนในเชิงกายภาพที่อยู่ในพื้นที่ และชุมชนในสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่นั่นเอง

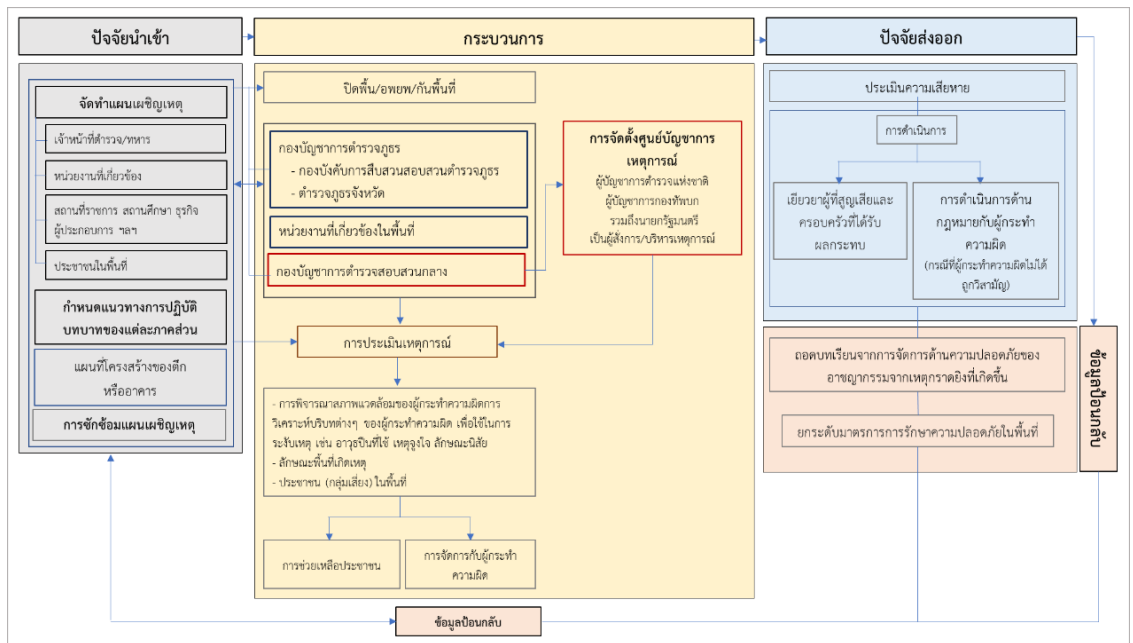
2.2 ระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้เกิดระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมเหตุกราดยิงในศูนย์การค้า จากบทเรียนและการจัดการที่เกิดขึ้นยังพบประเด็นปัญหาสำคัญ คือการไม่มีแผนการ กระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจนในการระงับ จัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงในพื้นที่สาธารณะ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ทราบบทบาทในการดำเนินการของตนเอง และทำให้ไม่สามารถเข้าระงับเหตุได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น เพื่อเตรียมความ

พร้อมในการรับมือ ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำเสนอมุมมองเชิงระบบ (ภาพที่ 1) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และปัจจัยส่งออกที่จะเป็นชุดข้อมูลป้อนกลับไปสู่ปัจจัยนำเข้า ให้เกิดการการจัดการด้านความปลอดภัยของอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงที่มีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยนำเข้า จะต้องมีการจัดทำแผนเผชิญเหตุ ซึ่งถือเป็นการวางแผนล่วงหน้าในการเผชิญเหตุ เป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติการเผชิญเหตุในเชิงรุกโดยจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้า กำหนดแนวทางการปฏิบัติและให้มีการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุ ซึ่งการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ บทบาทของแต่ละภาคส่วน รวมถึงการซักซ้อมแผน จะเป็นกลไกสำคัญในการรับมือกับอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2) กระบวนการ ซึ่งเป็นการดำเนินงานเมื่อเผชิญเหตุ หน่วยงานที่เข้ามาดำเนินการประกอบด้วยหน่วยงานในระดับพื้นที่เข้ามาจัดการพื้นที่ ทั้งปิดพื้นที่ อพยพประชาชน รวมถึงกันพื้นที่ และหน่วยงานควบคุมเหตุ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยให้มีการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อเป็นศูนย์ประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการจัดการความปลอดภัย ทั้งนี้ การพิจารณาสภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิดการวิเคราะห์ (กลุ่มเสี่ยง) อยู่ในพื้นที่ เพื่อวางแผนเข้าช่วยเหลือประชาชน และการจัดการกับผู้กระทำความผิดตามความเหมาะสมโดยมุ่งเน้นถึงความปลอดภัยของประชาชน

3) ปัจจัยส่งออก เป็นส่วนของการฟื้นฟูหลังเกิดเหตุ จำเป็นที่จะต้องมีการประเมินความเสียหายทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สำหรับผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จะต้องเยียวยาผู้ที่สูญเสียและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบอย่างทันท่วงที รวมถึงการดำเนินการด้านกฎหมายกับผู้กระทำความผิด (กรณีผู้กระทำความผิดไม่ได้ถูกวิสามัญ) เพื่อให้ได้รับโทษตามความผิด ทั้งนี้เหตุที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งมีความจำเป็นที่จะต้องถอดบทเรียนจากการจัดการด้านความปลอดภัยของอาชญากรรมจากเหตุกราดยิง เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแผนเผชิญเหตุ เพื่อยกระดับมาตรการการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ และทำให้ระบบการจัดการด้านความปลอดภัยของอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงสามารถดำเนินการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของระบบการจัดการด้านความปลอดภัยของอาชญากรรมจากเหตุกราดยิง

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาของระบบจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงใน ศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา จากเหตุกราดยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมาที่เกิดขึ้น ที่ Active Shooter มีการถ่ายทอดสดตนเองผ่านทาง ช่องทาง Social Media เพื่อแสดงถึงพฤติกรรมที่มีความรุนแรงให้ผู้อื่นได้รับรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของ Rocque, M. & Duwe, G. (2017) ที่พบว่า Rampage Shootings หรือการกราดยิง จำนวนมาก (โดยทั่วไปหมายถึง มีเหยื่อ 4 คนขึ้นไป) ซึ่งเกิดขึ้นในที่สาธารณะมีลักษณะต่างจากการ กราดยิงโดยทั่วไป ซึ่งผู้ก่อเหตุมักจะเป็นเพศชายที่มีความวิตกกังวลอันนำมาสู่การก่อเหตุ สะท้อน ให้เห็นได้ว่ามีลักษณะเดียวกัน Active Shooter ที่ก่อกราดยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นเพศชายและมีความวิตกกังวลด้านการเงินที่คาดว่าจะไม่ได้รับความ เป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา

หากพิจารณาปัญหาระบบจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุกราดยิงใน ศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา ในด้านปัจจัยนำเข้า ในมิติของบุคลากร พบว่า หน่วยงานและบุคลากรที่มีหน้าที่ในการระงับเหตุการณ์เข้าสู่พื้นที่ในการดำเนินการอย่าง รวดเร็ว รวมทั้งบุคลากรที่เป็นหน่วยสนับสนุนที่ได้รับการขอความช่วยเหลือเพื่อร่วมปฏิบัติการ

รวมถึงบุคลากรจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงและประชาชนทั่วไปที่มีส่วนสำคัญในการจัดการความปลอดภัยและระงับเหตุการณ์ในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช อย่างไรก็ตามในการดำเนินการในภาพรวม พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถนำประชาชนออกจากพื้นที่ห้างสรรพสินค้าได้ทั้งหมด จนมีการสูญเสียจำนวนมาก อันนำมาสู่การการวิสามัญ ซึ่ง นิง คั่น ยุย (2561) ได้เสนอให้มีการพัฒนาในด้านบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมไปถึงเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์ในอนาคต สร้างระบบการบริหารจัดการในการดูแลรักษาความปลอดภัย และด้านการตรวจราชการให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ ในด้านของกฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุการณ์ในพื้นที่สาธารณะของประเทศไทย ยังไม่ปรากฏกฎหมายที่อธิบายลักษณะของการก่ออาชญากรรมประเภทนี้

ในส่วนของกระบวนการ พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีขั้นตอนหรือกระบวนการที่ชัดเจนในการเข้าระงับเหตุการณ์อาชญากรรมจากเหตุการณ์ในพื้นที่สาธารณะที่มีประชาชนจำนวนมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ทราบบทบาทในการดำเนินการของตนเอง และทำให้ไม่สามารถเข้าระงับเหตุได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกฤษณพงศ์ พุตระกูล (2563) ได้แสดงทัศนะของเหตุการณ์ในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา ที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีหน้าต่างแตกไว้ว่า จากเหตุการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความไม่เรียบร้อยของสังคมไทย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมในประเทศไทยควรใช้ทฤษฎีหน้าต่างแตกเป็นแนวทางจัดการเอาผิดอย่างจริงจังกับผู้กระทำความผิดในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั้งหมด เช่น การขีดเขียนตามฝาผนัง ทิ้งขยะในที่ที่ไม่ได้จัดให้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวสร้างความเดือดร้อน และมีความผิดทางกฎหมายนั้น การจัดการด้านความปลอดภัยโดยพิจารณาตามแนวคิดทฤษฎีหน้าต่างแตก จึงมีความสำคัญและสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ภาพรวมของปัจจัยและกระบวนการ สอดคล้องกับงานวิจัยของชรินทร์ โกพัฒน์ตา (2557) ได้ทำการศึกษาขั้นตอนในการจัดการการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมตาม 6 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การสำรวจพื้นที่ 2) การวิเคราะห์พื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดเหตุอาชญากรรมเพื่อพัฒนาระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรม 3) การนำมาตรการมาปรับใช้เพื่อชักจูงทำความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงให้เกิดทักษะการป้องกัน ควบคุมเหตุอาชญากรรม 4) การลงมือปฏิบัติโดยเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุดมาใช้ในการยุติเหตุอาชญากรรม 5) การสรุปบทวนผลการดำเนินงานที่เป็นแนวทางการปฏิบัติที่ดี และ 6) การรายงานผล ต่อสื่อสาธารณชนเพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในการจัดการ

ความปลอดภัย ด้านอาชญากรรม กล่าวได้ว่า เหตุการณ์กราดยิงที่เกิดขึ้นในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา เจ้าหน้าที่ได้มีการดำเนินการตาม 6 ขั้นตอน คือ สำรวจพื้นที่ วิเคราะห์พื้นที่นำมาตรการต่าง ๆ มาปรับใช้ ชักซ้อมความเข้าใจเจ้าหน้าที่ ลงมือปฏิบัติ พร้อมทั้งมีการรายงานผลต่อสื่อมวลชน

2. ระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุการณ์กราดยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบันกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมาย ในประเทศไทยมีอำนาจในการบริหารจัดการและรักษาความปลอดภัยในสังคมที่เหมาะสมและชัดเจน แต่ในเหตุการณ์อาชญากรรมด้านการกราดยิงที่เกิดขึ้น ยังไม่มีมาตรการด้านกฎหมายที่ครอบคลุมผู้ที่ จะดำเนินการป้องกันหากมีการวิสามัญผู้ต้องหา ซึ่งสะท้อนได้ตามทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายที่ พบว่ามีการตรากฎหมายออกมาใช้ และหากไม่มีผู้คอยบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายก็ย่อมจะหา ประโยชน์อันใดในกฎหมายนั้นมิได้ และจากเหตุการณ์กราดยิงในประเทศไทยกลับยังไม่มีแม้แต่ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ย่อมส่งผลให้การจัดการความเรียบร้อยในสังคมไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนและไม่มี ประสิทธิภาพในการควบคุมสังคมให้มีความสงบได้

มาตรการทางสภาพแวดล้อม สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก คือ ด้านกายภาพ หากเกิดเหตุในพื้นที่ใดจะต้องมีการนำแผนที่โครงสร้างของตึกหรืออาคารทางกายภาพ ของอาคารนั้นๆ มาใช้ในการระงับเหตุ ซึ่งอาคารของศูนย์การค้า คอนเซ็ปต์มีความซับซ้อน สำหรับ มาตรการสภาพแวดล้อมอีกประเภทหนึ่งคือ การพิจารณาสภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิด จำเป็นจะต้องมีการวิเคราะห์บริบทต่างๆ ของผู้กระทำความผิด เพื่อใช้ในการระงับเหตุ เช่น อาวุธ ปืนที่ใช้ เหตุจูงใจ ลักษณะนิสัย เพื่อที่จะใช้ในการวิเคราะห์เพื่อระงับเหตุ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี ป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Prevention Through Environmental Design: CPTED) ที่พบว่า มาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อมมีทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม และ สิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม ซึ่งเมื่อเกิดเหตุขึ้น จะต้องมีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 รูปแบบ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในเชิงพื้นที่ เช่นเดียวกับเหตุการณ์กราดยิงครั้งนี้ที่มีการจัดการทั้ง 2 ลักษณะ ซึ่งเคียงฤทัย โคตรรุฉิน (2562) ได้เสนอแนวทางการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในเขตพื้นที่ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี คือ การปรับปรุงพื้นที่เสี่ยงให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยด้วยมาตรการจากภาครัฐ การส่งเสริมการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการจัดการด้านความปลอดภัย การส่งเสริมให้ประชาชนมี บทบาทร่วมในการจัดระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรม เพื่อลดโอกาส มูลเหตุของการเกิดอาชญากรรม

ด้านมาตรการด้านชุมชน โดยรอบเมื่อเกิดเหตุให้ความร่วมมือในการป้องกันเหตุจะทำให้การดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว กล่าวได้ว่า มาตรการด้านชุมชนนี้อาจจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือชุมชนในเชิงกายภาพที่อยู่ในพื้นที่ และชุมชนในสื่อสังคมออนไลน์ ที่เป็นการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่นั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของพนมศักดิ์ วิสัยเลิศ (2553) พบว่า ในชุมชนมีนโยบายครอบคลุมด้านการป้องกันอาชญากรรมและนโยบายยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติและจัดการแต่ยังขาดความพร้อมด้านบุคคลและงบประมาณที่สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือของประชาชน ในพื้นที่บริเวณรอบศูนย์การค้า และจากบทเรียนและการจัดการที่เกิดขึ้นยังพบประเด็นปัญหาสำคัญ คือการไม่มีแผนการ กระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจนในการระงับ จัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมจากเหตุการณ์ในพื้นที่สาธารณะ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ทราบบทบาทในการดำเนินการของตนเอง และทำให้ไม่สามารถเข้าระงับเหตุได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นเหตุที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง มีความจำเป็นที่จะต้องถอดบทเรียนจากการจัดการด้านความปลอดภัยของอาชญากรรมจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอันจะนำไปสู่การปรับปรุงแผนเผชิญเหตุ เพื่อยกระดับมาตรการการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ และทำให้ระบบการจัดการด้านความปลอดภัยของอาชญากรรมจากเหตุการณ์สามารถดำเนินการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการจัดการดังกล่าว หากมองในเชิงระบบ ซึ่งจันทรานี สงวนนาม (2551) ได้ให้ความหมายของระบบไว้ว่า ระบบเป็นกลุ่มขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อกระทำกิจกรรมให้ได้ผลสำเร็จตามความต้องการขององค์การ ซึ่งระบบการจัดการด้านความปลอดภัยของอาชญากรรมจากเหตุการณ์ที่ถูกเสนอขึ้นมีเป้าหมายให้เกิดการดำเนินการอย่างเป็นระบบลดอุปสรรคในการดำเนินการจากบทเรียนที่เกิดขึ้น โดยอาศัยการจัดทำแผนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยนำเข้า คือ สิ่งต่าง ๆ ที่นำเข้าไปสู่ระบบเพื่อให้ระบบสามารถดำเนินการไปได้ ส่วนการเผชิญเหตุถือเป็นส่วนของกระบวนการ ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนตามแผนเผชิญเหตุหรือปัจจัยนำเข้า และการประเมินผล กระทบ ถือเป็นปัจจัยส่งออก คือ ผลที่เกิดจากกระบวนการทำงานของระบบ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินผล ถอดบทเรียนจากการจัดการด้านความปลอดภัยของอาชญากรรมจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอันจะนำไปสู่การปรับปรุงแผนเผชิญเหตุ เพื่อยกระดับมาตรการการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ และทำให้ระบบการจัดการด้านความปลอดภัยของอาชญากรรมจากเหตุการณ์สามารถดำเนินการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในส่วนนี้ถือเป็นข้อมูลป้อนกลับ คือ ข้อมูลที่ส่งกลับเข้าสู่ระบบเพื่อใช้ในการปรับปรุงปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของระบบใหม่ตามความเหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ระบบดังกล่าวยังสอดคล้องกับ

ชรินทร์ โกพัฒน์ตา (2557) ได้ทำการศึกษาขั้นตอนในการจัดการการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมตาม 6 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การสำรวจพื้นที่ 2) การวิเคราะห์พื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดเหตุอาชญากรรมเพื่อพัฒนาระบบการจัดการความปลอดภัย ด้านอาชญากรรม 3) การนำมาตรการมาปรับใช้เพื่อชักจูงทำความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประชาชนในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงให้เกิดทักษะการป้องกัน ควบคุมเหตุอาชญากรรม 4) การลงมือปฏิบัติโดยเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุดมาใช้ในการยุติเหตุอาชญากรรม 5) การสรุปบทวนผลการดำเนินงานที่เป็นแนวทางการปฏิบัติที่ดี และ 6) การรายงานผลต่อสื่อสาธารณะเพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในการจัดการความปลอดภัย ด้านอาชญากรรม รวมไปถึงแนวทางการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมควรจะมีการพัฒนาใน 2 ด้าน 1) ด้านการบริหารจัดการปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการทั้งด้านบุคลากร แผนงาน ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ถือเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์ในอนาคต และ 2) การสร้างระบบการบริหารจัดการในด้านการดูแลรักษาความปลอดภัย เทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาระบบการบริหารจัดการอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เพื่อใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจในด้านการดูแลรักษาความปลอดภัย (นิง คั่น ยุย, 2561) ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้มีส่วนสนับสนุนและยกระดับการจัดการความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากบทเรียนและการจัดการที่เกิดขึ้นยังพบประเด็นปัญหาสำคัญ คือ 1) การไม่มีแผนรองรับ และยังไม่มีการขบวนการขั้นตอนระงับเหตุที่ชัดเจน 2) เจ้าหน้าที่ไม่ทราบบทบาทของตนเอง ทำให้ไม่สามารถเข้าระงับเหตุได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นการจัดการด้านความปลอดภัยของอาชญากรรมจากเหตุการณ์ที่ถูกเสนอขึ้นจึงมีเป้าหมายให้เกิดการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ลดอุปสรรคในการดำเนินการจากบทเรียนที่เกิดขึ้น ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดทำแผนเผชิญเหตุ โดยมีกระบวนการดังนี้

1. ระบุบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ทหาร หน่วยงานราชการ สถานศึกษา ผู้ประกอบการ และประชาชน เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มเหล่านี้เข้าใจบทบาทของตนเองเมื่อเกิดเหตุการณ์ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ
2. การชักจูงแผนเผชิญเหตุ ตามแผนที่ได้วางไว้ เพื่อเพิ่มศักยภาพ เพิ่มขีดความสามารถให้กำลังพล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพร้อมและความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

3. การปิดพื้นที่ อพยพผู้คน กันพื้นที่เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการภัยที่เกิดขึ้น
4. จัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อเป็นศูนย์ประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการจัดการเหตุที่จะเกิดขึ้น
5. ดำเนินการเยียวยาผู้สูญเสียหรือผู้ที่ได้รับความเสียหาย และจัดการกับผู้กระทำความผิด
6. ถอดบทเรียนเพื่อยกระดับมาตรการการรักษาความปลอดภัย เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอันจะนำไปสู่การปรับปรุงแผนเผชิญเหตุ เพื่อยกระดับมาตรการการรักษาความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ประเทศไทยควรมีแนวทาง หรือขั้นตอนการปฏิบัติ สำหรับการระงับเหตุหรือการจัดการความปลอดภัยเกี่ยวกับอาชญากรรมที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก หรือเกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะ แต่ไม่เคยเกิดขึ้นในประเทศมาก่อน เช่นเดียวกับสถานการณ์อาชญากรรมเหตุการณ์ครั้งนี้ ที่เจ้าหน้าที่ยังไม่มีขั้นตอนหรือกระบวนการที่ชัดเจนในการดำเนินการทำให้การระงับเหตุยังไม่มีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการจัดทำแนวทางหรือขั้นตอนการปฏิบัติดังกล่าว และนำมาถ่ายทอดและฝึกอบรมการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
2. ควรมีการกำหนดมาตรการทางด้านสภาพแวดล้อมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการมุ่งลดช่องโอกาสสำหรับการก่อเหตุอาชญากรรม จากบทเรียนของเหตุการณ์ยิงในศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช จังหวัดนครราชสีมา สะท้อนให้เห็นว่าผู้ประกอบการต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงการจัดการสภาพแวดล้อม รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการรับมือควบคู่กันไป ภายใต้การพิจารณาถึงบริบทเชิงพื้นที่และการจัดการเพื่อรับมือกับเหตุที่จะเกิดขึ้น
3. การยกระดับมาตรการความปลอดภัยเชิงพื้นที่ของส่วนงานราชการ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีอาวุธ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอันตราย การเข้าถึงของเจ้าหน้าที่ควรที่จะมีความปลอดภัยและเป็นระบบ และมีระเบียบที่รัดกุม ทั้งนี้หากเกิดเหตุการณ์เข้าถึงอาวุธหรืออุปกรณ์อันตรายที่ทาง

หน่วยงานได้จัดเก็บหรือรักษาไว้ ควรมีแผนการป้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดเหตุในพื้นที่สาธารณะ และควรมีแนวปฏิบัติร่วมกันของหน่วยงานเพื่อเข้าระงับเหตุหากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ในการจัดทำแผนเผชิญเหตุ มีความจำเป็นที่จะต้องบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการถอดบทเรียนและแนวทางปฏิบัติที่ดี เข้ามาเชื่อมโยงให้แผนเผชิญเหตุสามารถเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการจัดการความปลอดภัยจากอาชญากรรมด้านการกราดยิง รวมถึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือ เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนให้ระบบดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยจำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการความปลอดภัยนั้นอาชญากรรมในลักษณะที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประเทศไทยและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นเช่นเดียวกับเหตุกราดยิง ให้มีความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะของสถานการณ์ และการควบคุมเหตุการณ์ในขณะเดียวกันประชาชนก็ควรที่จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตนเองหากอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น เหตุกราดยิง หรือการถูกจับเป็นตัวประกัน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณพงศ์ พูตระกูล. (2563). *ทฤษฎีหน้าต่างแตก ถอดรหัส 5 ต้นตอกราดยิง สังคมไทยติโจทย์ไม่แตก*. เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th /news/1775100>.
- คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2563). *สรุปสาระสำคัญจากสัมมนาวิชาการ เรื่อง “มาตรการรับมือ Active Shooter กับความปลอดภัยของสังคมไทย”*. เข้าถึงได้จาก <https://www.law.tu.ac.th/summary-seminar-active-shooter/>
- เคียงฤทัย โคตรรุฉิน. (2562). *แนวทางการป้องกันปัญหาอาชญากรรมและสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี*. เข้าถึงได้จาก http://www.mpm.ru.ac.th/Documents/Article_MPM18/45.pdf
- จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บั๊ค พอยท์.
- ชรินทร์ โกพัฒน์ตา. (2557). *คู่มือบริหารการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมคดีประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ธนาкар ร้านทอง*. เข้าถึงได้จาก <http://pc.edupol.org/download/article/seniorcommand38/3806.pdf>.

- นิง คั่น ยูย. (2561). แนวทางการจัดการความปลอดภัย ด้านอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยว: กรณีศึกษา กองบัญชาการตำรวจนครบาลฮานอย ประเทศเวียดนาม. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 7(2), 25-34
- พนมศักดิ์ วิลัยเลิศ. (2553). *การจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนในเขตบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ อำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี*. (การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักข่าว The Standard. (2563). ลำดับเหตุการณ์ “17 ชั่วโมงกราดยิงโคราช” ก่อนวิสามัญคนร้าย. เข้าถึงได้จาก <https://thestandard.co/17-hours-shooting-at-korat/>.
- Joshua, C. H. & Weisburd, D. (2008). The irony of broken windows policing: A micro-place study of the relationship between disorder, focused police crackdowns and fear of crime. *Journal of Criminal Justice*, 36(6), 503–512.
- Phuchana. (2015). *ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม*. เข้าถึงได้จาก http://safetytips-th.blogspot.com/2015/12/blog-post_27.html.
- Rocque, M. & Duwe, G. (2017). Rampage Shootings: An Historical, Empirical, and Theoretical Overview, *Current Opinion in Psychology*, 19, 28-33.

